

ОСНОВАНЪ 1916 ГОД.

София, Благовещение, 7 априль 1930 год.

Цена 3 лева

28

БРОЙ 48

ВЕСТИНИКЪ НА ВЕСТИНИЦИТЪ

ИЗДАНИЕ НА ДРУЖЕСТВОТО НА СТОЛИЧНИТЪ ЖУРНАЛИСТИ

НАШАТА НАЦИОНАЛНА ТРАГЕДИЯ

Погълнатата мъчно-смилаема македонска плячка предизвиква чести кризи и разстройства във организма на велика Югославия. Кой от тия кризи сж по-опасни и по-нежелани за нашата съседка, която си е поставила за задача да денационализира и претопи завладяното българско население? Ония ли, които ѝ се причиняват от легалните прояви на потиснатото българско съзнание, или от протестите, разнасяни по свѣта съ трѣска на революционните бомби?

Животът на Македония под сръбска власт изобилствува и съ двата вида протести. Наистина, първите сж помалобройни от вторите. Не е, обаче, нито количеството, нито видът на саможертвата, принасяна пред олтара на поробената родина, по които трѣбва да правим своя извод. Въпросът е, коя от методите е от естество да затрудни повече смилателния процесъ въ сръбския трбухъ, т. е. да запази колкото се може по-дълго и постоянно да увеличава отпорната сила на македонския българинъ. Коя от методите може съ по-голяма сигурност да ни доближи къмъ гонимата цел — признаване и за българската народност договорните права на малцинствата? Най-после, коя от тѣхъ е по-съвместима съ днешните реални български възможности и поналожителна от наше общо племенно гледище?

Струва ни се, че денационализаторската политика на Бѣлградъ не е изпитвала по-тежки и по-изобличителни за себе си моменти отъ преживѣните при процеса на македонските студенти въ Скопие. Въ лицето на Гюзелева и на неговите другари, минали презъ сръбски гимназии и съхранили съзнанието за българската си народност, изправено бѣше на подждимата скамейка сръбското потисничество. Съвѣстът на Европа присѣтствуваше тамъ и видѣ, че въ семейството на държавитѣ има една, въ която четенето на български книги се преследва и наказва като държавно престъпление.

Струва ни се, че много позашеметително, отколкото пукотътъ въ Пиротъ, Кочани и пр., е подействувала върху главитѣ на бѣлградските политици женевската петиция на тримата. Макаръ и съ затѣкната уста, Македония можа да изкаже болката си и да поиска легитимното си право предъ женевския международен институтъ по единъ непосредственъ начинъ, който обезоръжава всички бѣлградски оправдания и изправя сърбитѣ предъ тѣхните договорни задължения. Петиционеритѣ не сж „комитаджии“ или емигранти, а югославянски граждани съ високо обществено положение и неоспорими пълномощници на своитѣ угнетявани сънародници. За да извършатъ единъ актъ напълно легаленъ и допустимъ въ всѣка друга небалканска миноритарна държава, тѣ трѣбваше да се обрекатъ на самоизгнание; за да изразятъ мъката и копнежа на родината си, тѣ трѣбваше да се откъснатъ физически отъ нея. Самото това обстоятелство удвоява силата на фактите и аргументацията на исканията, изложени въ петицията, която и по съдържание, и по форма, и по тонъ е, може би, най-издържаното и най-дипломатичното творение, излѣзло отъ българска рѣка.

Акцията на тримата не можеше да донесе изведнѣжъ осъществяването на гонимата крайна цел. Но въ помрачения хоризонтъ на борческа Македония тя отбеляза ново кръстно знамение. Тя възрадва и ободри всички македонски и български приятели въ чужбина. Тя прозвуча като повелителенъ зовъ къмъ обединение на всички български усилия, за да бѣде изнесена до своя логически завършекъ. Питанетъ на Чарлзъ Бъкстонъ и отговорътъ, макаръ и резер-

камарата на общинитѣ бѣ първия ободрителенъ отгласъ. Всѣка друга страна, на наше мѣсто, би турила въ безшумно движение единъ по-гъвкъ и по-мощень апаратъ, обединяващъ всички разполагаеми сръдства отъ страна на българска дипломация, македонска емиграция и пр. за да се постигне, чрезъ въздействие върху европейското обществено мнение и върху дипломатическитѣ кашцеларии, най-благополучния възможенъ резултатъ, съвместимъ съ правата на О. Н. и съ законно установения начинъ на процедуране въ Женева. Ние, може би, пакъ нѣмаше да постигнемъ тоя резултатъ — да склонимъ нѣкоя отъ държавитѣ членове на Съвета на О. Н. да вземе инициативата за да ангажира Съвета съ разглеждането на петицията. Въ всѣки случай, щѣхме да имаме едно по-пълно и по-целесъобразно използване на една тѣй щастливо замислена и великолепно изпълнена легална акция.

Независимо отъ резултата, който ще донесе, акцията на тримата туря начало на нова всебългарска дейностъ, която трѣбва да се продължи — и неминуемо ще продължи — докато Женева се види заставена да вземе въ рѣцетѣ си въпроса за правата на българскитѣ национални малцинства, съставляващи повече отъ една четвъртъ отъ цѣлокупното българско племе. Мѣсто за отчаяние нѣма. Обществото на народитѣ подлежи на развитие и усъвършенствуване, силата и престижътъ на България ще растатъ, десетки милиона заинтересувани малцинства и стоящи задъ тѣхъ голѣми и малки национални държави ще ни бждатъ сътрудници и съюзници въ отстояването на една задача, която е европейска и отъ грамадно значение за свѣтовния миръ. Въпросътъ е да се подготвимъ и организираме по-добре за ролята, която намъ се пада да изиграемъ. Нуждна е повече планомерностъ, съгласуване на отдѣлнитѣ усилия и приспособяване къмъ многобройнитѣ фактори, безъ чиято заинтересуваностъ и ефикасна помощъ е изключено постигането на реални резултати. Инкъ, нашата работа рискува да има все сизифовска участъ, дори когато е мъдро замислена и технически добре изпълнена.

Нашето заключение не бива да се тълкува като безрезервно отричане смисъла на революционната дейностъ. Македонското революционно движение не е рожба на случайно вдѣхновение. То има коренитѣ си въ една действителностъ, която днесъ не е помалко срамна и страшна, отколкото бѣ вчера. Мисълътъ за отпоръ чрезъ организирано насилие се ражда отъ само себе при единъ режимъ, който устройва деяния, като Гарванското и прибѣгва къмъ процеси, като Скопския и Кавадарския. Има, обаче, нѣща, за които дори и едно революционно ръководство е длъжно да държи смѣтка. Макаръ, че Македония е промѣнила само робската си фирма, общата политическа обстановка въ Европа днесъ е досущъ различна отъ довоенната. Друго е и съотношението на силитѣ въ Балканския полуостровъ. Друго е и положението на България: при усложнени и затруднени държавни и национални задачи, тя разполага съ нишожна материална сила, съ помалкъ международенъ престижъ и съ крайно ограничени възможности, при които моралната и материална подкрепа на победителитѣ се явява необходимата не само за възстановяването ѝ, но и за нейното самозапазване, като суверенна държава. Всичко това сж сурови и жестоки данни, които не могатъ да се пренебрѣгватъ отъ никоя ръководна българска сръда, нито отъ революционната организация, защото и тя не е освободена отъ морална и историческа отговорностъ.

Най-после, техниката въ една революционна организация

сѣщо подлежи на промѣни, тактиката ѝ подлежи сѣщо на еволюция. Касае се за само-усъвършенствуване и приспособявателна способностъ, за повече целесъобразностъ и здравъ разумъ въ подбора на действията на моментитѣ, така, че да се не миниратъ моралнитѣ и дипломатически позиции на България чрезъ акции, насочени въ сѣщностъ противъ поробителитѣ на Македония; да не се подбива ефектътъ отъ актове като женеvската петиция на тримата; да се не отклонява вниманието на Европа отъ основната причина на балканското зло; да се не затрудняватъ психологическитѣ възможности за действията и на моментитѣ, таводни и скѣпи приятели на Македония и на България, каквито сѣ Годаръ, Ламушъ, Боилъ, Бѣкстоновци и пр. Касае се и за още нѣщо, може би по-сѣществено и по-важно отъ всичко друго: да се предотврати на всѣка цена една трагична колизия между отдѣлнитѣ национални български фактори и между части отъ единъ и сѣщъ народъ — колизия загрижваща вече мнозина добри българи, родолюбиего на които обгрѣща еднакво всички части на племето. Една такава колизия би и мала неизмѣримо лоши последици за народното ни дѣло и би представлявала най-изгодната евентуалностъ, за която поробителитѣ на Македония биха могли да мечтаятъ. За нейното предотвратяване сѣ длѣжни да мислятъ и да действуватъ всички българи и български срѣди, безъ да се изключва и революционната организация.

Хр. Силяновъ